

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з НІР

Лопатовський В.Г.

« 28 » 06 2023 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності на навчання до аспірантури на
третьому (освітньо - науковому) рівні вищої освіти

Галузь знань – 07 «Управління і адміністрування»

Спеціальність – 076 «Підприємництво та торгівля»

Програма розглянута та схвалена на
засіданні кафедри економічної теорії,
підприємництва та торгівлі

Протокол від 26 06 2023 № 19

Завідувач кафедри

Лариса ЛЮБОХИНЕЦЬ

ПОГОДЖЕНО

Вчена рада факультету управління, адміністрування та туризму

Протокол від 27 06 2023 № 11

Голова Вченої ради

Євгеній РУДНІЧЕНКО

Хмельницький 2023

ВСТУП

Вступний іспит до аспірантури має на *мети* перевірку якості знань, умінь і навичок вступників, визначення стану їхньої готовності до інноваційної дослідницької діяльності в галузі знань 07 Управління та адміністрування відповідно до вимог навчання за освітньо-науковим рівнем «Доктор філософії» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Специфіка навчання за ОНП вимагає від дослідника здатності синтезувати знання закономірностей, принципів, сучасних тенденцій розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Рівень наукової підготовленості вступника визначає його здатність вирішувати завдання інноваційної науково-дослідницької діяльності в галузі організації та управління підприємницької діяльності; проведення творчо-наукових пошуків (розвідок) з актуальних (міждисциплінарних) проблем; готовність до неперервного науково-професійного розвитку і проектування подальшої науково-педагогічної діяльності; розвиненість професійної та методологічної культури; готовність до пошуку нових способів самостійного розв'язання проблем розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в інноваційному освітньому просторі за сучасних тенденцій євроінтеграції, тощо. Формування ключових компетентностей, необхідних науковцю, спрямовано на пошук ефективних шляхів удосконалення професійної підготовки, створення умов, що стимулюють науково-фахове зростання здобувачів PhD, узгодження між професійним самовизначенням і професійним відбором до системи науково-педагогічної освіти.

Завдання програми вступного іспиту складені відповідно до фахового наповнення і вимог до знань та умінь, передбачених освітніми рівнями «Магістр» або «Спеціаліст» цього напрямку. Завдання спрямовані на виявлення теоретичних знань та практичних умінь з таких навчальних дисциплін: основи підприємництва, інфраструктура підприємницької діяльності, економіка суб'єктів підприємницької діяльності, біржі та біржові операції, торгівельне підприємництво, планування та організація торгівлі, комерційна діяльність, економічне управління підприємством, управління потенціалом підприємства, управління торгівельним бізнесом, комерційна логістика, стратегія і розвиток бізнесу, що становлять основу професійної підготовки майбутнього викладача-дослідника.

Вступний іспит передбачає перевірку і оцінку професійної компетентності, наявності інтегрованих знань з фахових предметів та вмінь реалізовувати ці знання на практиці.

Вступний іспит відбувається у формі усного опитування. Екзаменаційний білет містить **3 завдання**.

До програми додається список рекомендованої літератури, критерії оцінювання знань.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критеріями оцінювання є: повнота розкриття питання; логіка викладення думок, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, уміння робити узагальнення та порівняння, висновки.

Оцінювання знань вступників здійснюється за 4-бальною шкалою відповідно до високого, достатнього, середнього та низького рівнів (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Високий рівень (відмінно) Вступник вільно володіє матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання завдань, високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Усна відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, аргументована. Вступник вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом щодо організації та управління у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності і грамотно ним користується. Вступник аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання для обґрунтування власної позиції, виявляє ґрунтовні знання першоджерел, орієнтується в актуальних проблемах теорії підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, системно бачить шляхи їх розв'язання. Докладно розкриває відповідні методологічні та теоретичні положення теорії підприємництва, характеризує нормативні документи, проявляє обізнаність у питаннях історії проблеми, що розглядається, аналізує найважливіші досягнення вітчизняної наукової думки; інноваційні та інтеграційні процеси в управлінні підприємницькою діяльністю; оцінює досягнення зарубіжної управлінської думки на різних етапах її розвитку; об'єктивні і суб'єктивні чинники, що визначають формування системи управління бізнес-структурами, організації торгівлі та біржової діяльності.

Достатній рівень (добре). Вступник володіє певним обсягом матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності. Усна відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, обґрунтована. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності на достатньому рівні і вміє ним користуватися. Вступник посилається на думки відомих вчених, аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання, виявляє знання першоджерел, орієнтується у проблемах підприємництва, однак допускає деякі неточності.

Демонструє належний рівень володіння знаннями з теорії підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, історії проблеми, що розглядається, нормативних документів, найважливіших досягнень вітчизняної та зарубіжної науки управління підприємницькою діяльністю на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, але відповіді на деякі питання не є повними та вичерпними. Загалом уміє обирати засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначати ефективні форми, методи і засоби навчання, сучасні технології для вирішення конкретних завдань. Виклад матеріалу здійснюється українською літературною мовою.

Середній рівень (задовільно). Вступник володіє матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Вступник показує середній рівень сформованості наукової підготовленості. Усні відповіді на більшість питань в основному правильні, але неповні, не завжди чіткі, логічні, послідовні, змістовні, допускаються фактичні помилки, неточності. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності на середньому рівні. Загалом володіє теоретичним матеріалом з теорії підприємництва, історії управління бізнес-структурами, нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної наукової думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів у сфері управління підприємницькою діяльністю, організації торгівлі та біржової діяльності, однак допускає неточності у викладі фактичного матеріалу. Загалом обирає засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі, визначає ефективні форми, методи і засоби організації та управління, однак відповіді не підкріплені фактажем.

Низький рівень (незадовільно). Вступник володіє матеріалом поверхово й фрагментарно, або не володіє. Низький рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Усні відповіді на більшість питань неповні, не завжди чіткі, допускаються грубі фактичні помилки. Вступник має фрагментарні знання з теорії підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів. Вступник не спроможний відтворити загальновідомі факти нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної наукової думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів у підприємстві, ефективних форм, методів і засобів навчання. Низький рівень володіння здобувачем обсягом і змістом поняттєвого апарату.

Кожну оцінку рівня досягнень вступника члени екзаменаційної комісії аргументовано умотивовують.

ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ІСПИТІВ У АСПРАНТУРУ СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Тема 1. Бізнес-структури та підприємництво в соціально-орієнтованій ринковій економіці

Особливості підприємництва та його види. Торгівля як форма товарного обігу. Напрямки діяльності бізнес-структур, їх права в галузі планування, управління ресурсами, розпорядження доходами і прибутками. Середовище функціонування бізнес-структур. Організаційно-економічні умови функціонування бізнес-структур. Поняття економічного суверенітету, самоокупності, рентабельності, самофінансування. Економічні особливості різних видів бізнес-структур.

Тема 2. Сучасна характеристика ринку

Ринок як економічна категорія та об'єкт дослідження в управлінні підприємницькою діяльністю. Характерні ознаки ринкового середовища. Структура та класифікація товарних ринків. Закритий сектор товарного ринку. Відкритий сектор товарного ринку. Види комерційних угод. Основні функції та особливості товарного ринку. Види ринкових процесів на товарному ринку.

Тема 3. Сутність, завдання та проблеми розвитку інфраструктури товарного ринку

Інфраструктура товарного ринку – як організаційно – економічна система. Визначення інфраструктури товарного ринку. Рівні інфраструктури товарного ринку. Складові ринкової інфраструктури та їх характеристика. Торговельно-посередницькі підприємства. Ярмарки. Виставки. Аукціони. Товарна біржа. Транспортно-експедиційна система. Система зв'язку. Складське і тарне господарство. Паливно-енергетичний комплекс. Торгові дома. Фінансові організації. Законодавчі та контролюючі організації. Лізингові організації. Роль та функції інфраструктури товарного ринку, механізм її регулювання. Показники оцінювання стану та розвитку інфраструктури товарного ринку.

Тема 4. Цільові характеристики діяльності бізнес-структур на ринку

Мета функціонування бізнес-структур на ринку. Загальна характеристика підприємницької та господарської діяльності. Принципи здійснення підприємництва. Форми реалізації і напрями соціально-економічної політики держави. Сутність та особливості державного регулювання підприємницької

діяльності. Договірні взаємовідносини у підприємстві. Види та особливості господарських договорів.

Особливості функціонування підприємств невиробничої сфери: торговельних, туристичних, які надають побутові послуги та біржової діяльності. Сутність та особливості управління бізнес-структурами. Прибуток як цільова функція підприємницької діяльності на ринку. Економічна характеристика продукції та послуг бізнес-структур.

Тема 5. Планування і організація підприємницької діяльності

Державне економічне регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності. Прогнозування розвитку бізнес-структур. Методологічні основи планування. Стратегія розвитку і бізнес-плани суб'єктів підприємницької діяльності. Тактичне та оперативне планування діяльності.

Принципи планування та їх характеристики. Система планів економічного та соціального розвитку бізнес-структур, їх зміст. Методи планування, їх характеристик та умови раціонального застосування. Стратегічне планування розвитку підприємницького потенціалу.

Тема 6. Ресурсний потенціал бізнес-структур

Поняття ресурсного потенціалу та процесного підходу до класифікації ресурсів. Класифікація ресурсів як активів бізнес-структур. Класифікація джерел формування ресурсів. Принципи формування трудових, фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів в умовах євроінтеграційних процесів країни. Основні завдання управління ресурсами бізнес-структур. Фактори, що впливають на формування інноваційного та інтелектуального потенціалу. Основні напрями підвищення продуктивності та ефективності використання ресурсного потенціалу бізнес-структур.

Тема 7. Ефективність діяльності та конкурентоспроможність бізнес-структур

Поняття ефекту як результату підприємницької діяльності, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності бізнес-структур. Види ефекту. Методичні засади оцінки ефективності підприємницької діяльності.

Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності бізнес-структур: операційної, інвестиційної та фінансової. Методи інтегральної оцінки ефективності діяльності бізнес-структур. Напрямки підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Тема 8. Стратегії розвитку підприємництва

Сутність і зміст стратегій підприємництва. Особливості стратегій торговельного підприємництва. Вибір стратегій і пріоритетів. Порядок та етапи розробки підприємницької стратегії, узгодження з іншими видами стратегії бізнес-структур. Мета і завдання стратегії. Засоби реалізації стратегії. Чинники впливу на стратегічний розвиток. Ефективність стратегічного розвитку бізнес-структур. Конкурентна стратегія суб'єктів підприємництва в сфері торгівлі та біржової діяльності.

Формування конкурентоспроможних підприємницьких утворень. Загальні підходи до оцінки ефективності підприємницької діяльності. Критерії та показники ефективності функціонування суб'єктів підприємництва.

Тема 9. Етична та соціальна відповідальність підприємництва

Етична та соціальна відповідальність підприємницької діяльності. Особистість підприємця та його ділові якості. Принципи ділової етики та ведення підприємницької діяльності. Етичний кодекс підприємця. Підприємництво та споживачі. Права споживачів в Україні та інструменти їх захисту. Відповідальність підприємців за порушення закону про захист прав споживачів. Підприємництво та захист конкуренції. Відповідальність підприємців за порушення антимонопольного законодавства. Недобросовісна конкуренція, її прояви. Недобросовісна реклама.

Підприємництво та навколишнє природне середовище. Принципи та заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища для суб'єктів підприємництва. Відповідальність підприємця за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Відповідальність підприємців перед персоналом, інвесторами, партнерами, акціонерами.

Тема 10. Розвиток підприємництва: зміст, сучасні концепції та передумови

Розвиток підприємництва та економічна безпека бізнес-структур. Сутнісна характеристика ефективності діяльності. Сутність та оцінювання економічної безпеки бізнес-структур. Джерелами негативного впливу на економічну безпеку бізнес-структур.

Фактори впливу на економічну безпеку бізнес-структур. Особливості визначення граничних можливостей адаптації до умов ринку, що змінюються. Ступінь можливого ризику прийнятих рішень. Стратегія забезпечення економічної безпеки та розвитку бізнес-структур. Шляхи зміцнення економічної безпеки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 р. № 436-IV. Редакція від 06.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20141106> – Назва з екрану.
2. Апопій В.В. Організація торгівлі : підручник. 3-тє вид. К.: Центр учбової літератури, 2012. 632 с.
3. Антонюк Я.М. Комерційна діяльність : навчальний посібник [Текст] / Я.М. Антонюк, І.М. Шиндировський. – Львів : Магнолія, 2011. – 332 с.
4. Апопій В.В., Міщук І.П., Ребицький В.М., Рудницький С.І., Хом'як Ю.М. Організація торгівлі: Підручник. 2-ге видання., перероб. та доп. Київ. Центр учбової літератури. 2018. С. 632.
5. Балджи М.Д. Торговельне підприємництво: навч. посіб. / М.Д. Балджи, Н.В. Доброва, В.О. Однолько, М.М. Осипова. – Київ: Кондор-видавництво, 2017. – 112 с.
6. Внутрішня торгівля України: монографія / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко [та ін.]. - К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2016. - 864 с.
7. Варналій З.С. Основи підприємництва: навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2012. – 293 с.
8. Доброва Н.В. Основи бізнесу: навч. посіб. / Н.В. Доброва, М.М. Осипова. – Одеса: Бондаренко М. О., 2018. – 305 с.
9. Електронна комерція [Текст] / А. Береза, І. Козак, Ф. Левченко та ін. – К. : КНЕУ, 2012. – 384 с.
10. Підприємницькі мережі в торгівлі / Н.О. Голошубова, О.О. Кавун, В.М. Торопков, О.П. Бегларашвілі, Т.М. Григоренко (заг. редакція Голошубової Н.О.). – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 344с.
11. Гаркавенко С.С. Маркетинг [Текст] : підручник / С.С. Гаркавенко. – К. : Лібра, 2005. – 712 с.
12. Загальна інформація про світову організацію торгівлі. – режим доступу: www.zoda.gov.ua
13. Інфраструктура товарного ринку [Текст] : [навчальний посібник] / О.В. Прокопенко, В.Ю. Школа, О.О. Дегтяренко, С.М. Махнуша –К. : ЦНЛ, 2017. – 296 с.
14. Єрмошенко М.М. Комерційна діяльність посередницьких організацій [Текст] : навч. посібник / М.М. Єрмошенко. – К. : НАУ, 2013. – 344 с.
15. Колот В.М. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура : навчальний посібник [Текст] / В.М. Колот, І.М. Рєпіна, О.В. Щербина. – К. : КНЕУ, 2010. – 444 с.
16. Комерційна діяльність [Текст] / [Криковцева Н.О., Казакова О.Б. та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 296 с.
17. Структурні зміни та сучасні тенденції розвитку внутрішньої торгівлі України : монографія / [Апопій В.В., Міщук І.П., Антонюк Я.М. та ін. ; за ред. д.е.н., проф. Апопія В. В.]. – Львів: вид-во «Новий Світ-2000», 2017. – 440 с.